

En Pilegrimsrejse.

Menedemus. Ogygius.

Me. Det var da mærkeligt! Er det ikke min Nabo Ogygius, jeg ser, hvem ingen nu har set i hele 6 Måneder? Rygtet gik, at han var død. Det er ham selv, hvis jeg ikke ser Syner; jeg vil gå hen og sige Goddag til ham. Goddag, Ogygius! **Og.** Goddag, Menedemus! **Me.** Fra hvilket Sted er du vendt uskadet tilbage til os? Et sørgeligt Rygte havde nemlig fortalt her, at du var sejlet over den stygiske Sump. **Og.** Tværtimod, Himlen være lovet, jeg har i Mellemtiden haft det så godt, at jeg næppe nogen Sinde før har haft det bedre. **Me.** Gid du altid således må gøre den Slags Rygter til Skamme. Men hvad er det for en Dragt, du har på? Den er oversået med Muslingskaller, fuld af Tin- og Blybiller og smykket med Kæder af Strå, og på Armen har du Slangeæg. **Og.** Jeg har besøgt S. Jakob af Compostella og på Tilbagevejen derfra Jomfruen ved Havet, der er meget bekendt hos Englænderne; eller rettere sagt, hende har jeg atter besøgt; jeg havde nemlig besøgt hende for 3 Aar siden. **Me.** Det var vel for din Fornøjelses Skyld, tænker jeg. **Og.** Nej! Min Hustrus Moder

versitetets Reformationsfest 1877, tr. i Thriges Hist. Aarbog for 1879). Siden ere »Colloquia familiaria» udkomne »et uhørt Antal Gange» (Fr. Nielsen, Kirkelexicon, u. Erasmus). De indeholde mange interessante Træk til Tidens aandelige Fysiognomi. — I en af Samtalerne (»Puerpera»), hvori den nyeste Tids politiske Omvæltninger berøres, hedder det: »Exulat Christiernus Danorum rex, pius Evangelii fautor». Det maa vel altsaa være det Indtryk, den landflygtige Konge har gjort paa Erasmus.

havde aflagt det Løfte, at hvis hendes Datter fødte en rask Dreng, skulde jeg personlig hilse på S. Jakob og takke ham.

Me. Hilste du Helgenen kun i dit eget og din Svigermoders Navn? **Og.** Nej, på hele min Families Vegne. **Me.** Jeg for

min Del tror, at din Families Velgående ikke vilde have været ringere, om du havde ladet Jakob uden Hilsen. Men sig mig dog endelig: hvad svarede han dig, da du takkede? **Og.** Intet; men da jeg frembar en Gave, syntes det mig, han smilede til mig og nikkede let med Hovedet, og tillige rakte han mig denne Muslingskal. **Me.** Hvorfor giver han hellere saadanne

end noget andet? **Og.** Fordi han har nok af dem, da det nærliggende Hav forsyner ham dermed. **Me.** Hvilken nådig

Helgen, som både hjælper i Barnsnød og sørger for sine Gæster! Men hvad er dog det for en ny Maner at aflægge Løfter på, at man uden selv at foretage noget pålægger andre et Arbejde? Dersom du aflagde det Løfte, at hvis den Sag lykkedes, som du havde for, saa skulde jeg faste to Gange om Ugen, tror du så måske, at jeg vilde udføre, hvad du havde lovet?

Og. Nej, det tror jeg ikke, ikke engang om du i eget Navn havde lovet det; dig er det nemlig er ren Fornøjelse at smøre Helgenerne om Munden. Men hun er min Svigermoder, og hun måtte føjes. Du kender Kvindernes Hefthighed, og det var også mig selv magtpåliggende. **Me.** Når du ikke havde aflagt

Løfte, hvad Fare var der så? **Og.** Helgenen kunde ikke stævne mig, det tilstår jeg; men han kunde for Fremtiden være døv overfor mine Ønsker eller i al Stilhed sende en eller anden Ulykke over min Familie — du kender de stores Væsen. **Me.**

Sig mig, hvorledes har den gode Jakob det, og hvad tager han sig for? **Og.** Han har det meget ringere, end han plejer.

Me. Hvoraf kommer det? Er det Alderen der trykker ham?

Og. Snak, du ved godt, at Helgener ikke ældes; men de ny Meninger, som breder sig viden om i Verden, gør, at man besøger ham mindre hyppigt end ellers, og kommer der nogen, så hilser de blot på ham; de giver intet eller så lidt som muligt, da de påstår, at de Penge er bedre anvendt på de fattige.

Me. Hvilken ugudeligt Anskuelse! **Og.** Den store Apostel, som plejer helt at stråle af Ædelstene og Guld, står derfor nu som en Træfigur, næppe nok med et Tællelys. **Me.** Hvis det,

jeg hører, er sandt, så er der Fare for, at det samme skal hændes de øvrige Helgener. **Og.** Nej, der går et Brev rundt, som Jomfru Maria selv har skrevet om denne Sag. **Me.** Hvilken Maria? **Og.** Hun, som har Tilnavnet Sten-Maria. **Me.** Hende hos Raurakerne¹⁾, om jeg husker ret. **Og.** Ja, det er hende. **Me.** En Stenhelgeninde altså, efter hvad du fortæller mig. Men hvem har hun skrevet til? **Og.** Brevet selv angiver Navnet. **Me.** Ved hvem er det blevet sendt? **Og.** Utvivlsomt ved en Engel; han havde lagt det på Prædikestolen, hvorfra den Mand taler, som det er skrevet til. Og for at du ikke skal tænke, at der er Bedrageri med i Spillet, skal du få det egenhændige Brev at se. **Me.** Kender du virkelig den Engels Håndskrift, som er Sekretær hos Jomfruen? **Og.** Hvorfor ikke? **Me.** Sig mig dog, hvorpå du kender den. **Og.** Jeg har læst Gravskriften over Beda, som er indhugget af en Engel: Bogstavernes Former stemmer fuldstændigt; jeg har også læst den Forskrivning, der blev sendt til S. Ægidius: samme Overensstemmelse. Eller beviser dette måske ikke Sagen tilstrækkeligt? **Me.** Får jeg Lov at se på det? **Og.** Ja, hvis du sværger på, at du vil være tavs. **Me.** Aa, som en Sten. **Og.** Nu til Dags gives der også Stene, som er berygtede for ikke at holde noget skjult. **Me.** Som en stum da, hvis du ikke har Tillid nok til en Sten. **Og.** Paa dette Vilkår skal jeg læse det op; sørg du nu for at spidse begge dine Øren. **Me.** Det har jeg allerede gjort. **Og.** „Jesu Moder Maria hilser Glaucoptus. Når du i Overensstemmelse med Luther ihærdigt taler for, at det er overflødigt at påkalde Helgener, har du hos mig, må du vide, vundet meget stor Yndest i den Anledning. Før var de dødelige nemlig lige ved at tage Livet af mig med deres syndige Bønner; af mig alene forlangte man alt, som om min Søn stadig var et Pattebarn, fordi han fremstilles således og afbildes siddende på mit Skød, så han endnu skulde være afhængig af sin Moders Vink og ikke vove at afslå hende nogen Bøn — formodentlig skulde han være bange for, at jeg i så Fald til Gengæld skulde nægte ham mit Bryst, når han var tørstig. Og undertiden forlanger de af Jomfruen Ting, som jeg undser

¹⁾ Boede i sin Tid i den Egn, hvor nu Basel ligger.

mig ved at betro Papiret. — — — Mig anraaber en ugudelig Soldat, der er hvervet til Slagteri, og siger: „Salige Jomfru, giv rigt Bytte;“ ligeså en Tærningsspiller: „Vær mig gunstig, Gudinde, en Del af Gevinsten skal blive taget fra til dig“ — hvis de ikke er heldige nok i Tærningsspillet, hudfletter de mig med Skældsord og forbander mig, fordi jeg ikke har stået dem bi i deres Forbrydelse. Mig anræber en Kvinde, som giver sig hen til Prostitution, og siger: „Giv mig rigelig Indtægt.“ Giver jeg Afslag, råber de på Stedet op: „Og du skulde altså være den medynksfulde Moder!“ Andres Ønsker er ikke så ugudelige som tåbelige: en ugift Pige råber „Maria, giv mig en smuk og rig Brudgom“, en gift Kone „Giv mig kønne Unger“, en frugtsommelig „Giv mig en let Fødsel“, en gammel Kælling „Giv mig et langt Liv uden Hoste og Tørst“, — — — Siger jeg nej til noget, er jeg straks grum; henviser jeg til min Søn, får jeg at høre: „Han vil alt, hvad du vil“. Skal da virkelig jeg ene Kvinde og Jomfru tage mig af søfarende, krigsførende, forretningsdrivende, Spillere, giftefærdige, fødende, osv.? Og hvad jeg har nævnt, er dog meget lidt i Forhold til det, som jeg må døje. — Men disse Bryderier er jeg nu langt mindre plaget af, og i den Anledning vilde jeg takke dig dig mange Gange, hvis ikke denne Behagelighed førte en større Ubehagelighed med sig: jeg har mere Fred, men mindre af Æresbevisninger og mindre Velstand; før hilstes jeg som Himlenes Dronning og Verdens Herskerinde, nu hører jeg næppe nok af nogle få Stykker et Ave Maria; før klædtes jeg i Ædelstene og Guld, jeg havde mer end nok af Dragter, og der bragtes mig Gaveskrin af Guld og Ædelstene — nu dækkes jeg knap nok af det halve af en ussel Kappe, som tilmed er fornavet af Mus, og Aarsindtægt har jeg næppe så meget af, at jeg kan underholde en elendig Kirkebetjent til at tænde den lille Lampe eller Tællelyset. Dog dette kunde jeg endda finde mig i, hvis du ikke, efter hvad man siger, havde endnu værre Ting for: du går ud på, fortælles der, at forjage alle Helgener hele Verden over fra Guds Huse. Betænk nøje, hvad du er i Færd med — andre Helgener mangler ikke noget at hævne Fornærmelser imod sig med: kastes Peter ud af Kirken, kan han til Gengæld lukke Døren til Himlens Rige for dig; Paulus

har et Sværd; Bartholomæus er væbnet med Kniv; Vilhelm er under sin Munkekutte helt væbnet, også med et slemt Spyd; og hvad vilde du stille op mod Georg, der både er til Hest og fuldt rustet, med Lanse og tillige et frygteligt Sværd? Heller ikke Antonius er våbenløs, han har sin hellige Ild, og således har også de andre hver især deres Våben eller også Plager, som de sender over hvem de vil. Jeg er rigtignok våbenløs, men dog skal du ikke få mig kastet ud, undtagen du samtidig kaster min Søn ud, som jeg holder i mine Arme; ham vil jeg ikke finde mig at rives bort fra — enten skal du støde ham ud sammen med mig eller lade os begge blive, med mindre du foretrækker en Kirke uden Kristus. — Dette er, hvad jeg har ønsket at lade dig vide; tænk du nu på, hvad du mener at burde svare mig; thi jeg er aldeles optaget af denne Sag. — Givet i vort Stenhus den 1ste August, Aar 1524 efter min Søns Lidelse. Underskrevet med min egen Hånd. Stenjomfruen.“

Me. Det er skam et truende og skrækindjagende Brev; Glaucoptus vil nok tage sig iagt. **Og.** Ellers maatte han være gal. **Me.** Hvorfor har vor gode Jakob ikke skrevet til ham i samme Anliggende? **Og.** Det veed jeg ikke, undtagen det skulde være, fordi han er temmelig langt borte, og alle Breve bliver opsnappede i disse Tider. **Me.** Men sig mig, hvilken Gud bragte dig til England igen? **Og.** En forbavsende gunstig Vind indbød mig dertil, og så havde jeg næsten lovet Jomfruen ved Havet at besøge hende igen efter to Aars Forløb. **Me.** Hvad skulde du da bede hende om? **Og.** Intet særligt, kun det sædvanlige, Familiens Vel, Formuens Væxt, et langt og lykkeligt Liv i denne Verden og evig Salighed i den tilkommende. **Me.** Kunde Jomfrumoderen hos os ikke have præsteret det samme? Hun har i Antwerpen en langt ærværdigere Kirke end i Byen ved Havet. **Og.** Jeg nægter ikke Muligheden heraf; men hun skænker forskellige Gaver på de forskellige Steder, enten hun nu selv har fundet dette rigtigt, eller hun, nådig som hun er, lempet sig efter vore Ønsker i dette Stykke. **Me.** Jakob har jeg hyppigt hørt om; men beskriv mig dog endelig det Rige, din Jomfru ved Havet hersker over. **Og.** Det skal jeg klare i så få Ord som muligt. Hendes Navn er meget bekendt hele England over, ja man finder ikke let nogen

på den Ø, der håber, det skal gå ham vel, uden at han årlig hilser på hende og giver hende en eller anden lille Foræring efter sin Evne. **Me.** Hvor bor hun? **Og.** I den yderste Ende af England mod Nordvest, ikke langt fra Havet, vel omtr. 3000 Skridt; der ligger en Flække der, som næppe lever af andet end de valfartendes talrige Besøg. Der findes et Kollegium af Kanniker, d. v. s. af dem, man med et latinsk Ord kalder regulære — en Mellemting mellem Munke og verdslige Kanniker. **Me.** Det er nok Amfibier, af samme Slags som Bæveren. **Og.** Ja og Krokodilen! Men et Spøg et andet Alvor, i tre Ord skal jeg klare, hvad du ønsker: blandt Fjender går de for Kanniker, blandt Venner for Munke. **Me.** For mig er det endnu en Gåde, hvad du beretter. **Og.** Nå, men jeg vil tilføje et mathematisk Bevis: hvis Paven i Rom skulde ramme alle Munke med Banstrålen, så bliver de Kanniker, ikke Munke; hvis han derimod skulde tillade alle Munke at gifte sig, så bliver de Munke, **Me.** Nej, hvilke usædvanlige Gunstbevisninger! Bare de også vilde skille mig af med min Kone! **Og.** Men for at komme tilbage til Sagen: dette Kollegium har næppe andre Indtægter end Jomfruens Gavnildhed; thi større Gaver opbevares ganske vist, men hvad der er af Penge eller af ringere Værdi, bruges til Hjordens og dens Forstanders Underhold (Prior kalder de ham). **Me.** Er deres Liv retskaffent? **Og.** Ganske rosværdigt: de er rigere på Fromhed end på Aarsindtægt. Der er en fin og nydelig Kirke; der bor Jomfruen imidlertid ikke, men har overladt sin Søn den af Ærbødighed. Hun har sin egen Kirke, således at hun er til højre for sin Søn. **Me.** Højre? Til hvad Side ser da Sønnen? **Og.** Ja det er sandt — når han ser mod Vest, har han sin Moder til højre; men når han vender sig mod Solopgang, er hun til venstre. Forresten bor hun heller ikke her, Bygningen er nemlig endnu ikke færdig, og det kan blæse ind fra alle Sider, da både Døre og Vinduer er åbne; og tætved er Oceanet, Vindenes Fader. **Me.** Det er hårdt nok; men hvor bor hun da? **Og.** I den Kirke, som jeg sagde ikke var færdig, er der et snævert Kapel; det er bygget af Brædder, og til begge Sider er der Adgang for besøgende gennem en lille snæver Dør; der er kun sparsomt Lys, i Reglen blot fra Voxkærter, men en meget beha-

gelig Duft. **Me.** Alt dette passer godt med Troen. **Og.** Ja, hvis du så indenfor, Menedemus, vilde du sige, at det er en Guddomsbolig, således stråler alt af Ædelstene, Guld og Sølv. **Me.** Du vækker en svær Lyst hos mig efter at komme derhen. **Og.** Du vilde ikke fortryde Rejsen. **Me.** Er der ingen hellig Olie der? **Og.** Dit Tossehoved, den Slags Olie sveder kun ud af Helgeners Grave¹⁾, som Andreas's og Katharinas; men Maria er ikke begravet. **Me.** Jeg indrømmer, at jeg tog fejl; men lad os høre Enden paa Historien. **Og.** For at Troen skal spredes des videre, fremvises der noget her, noget der. **Me.** Det er måske også, for at Gaverne skal flyde desto rigeligere, efter det bekendte: „Mange Hænder i Hast Bytte sanke i Hus.“ **Og.** Og alle Vegne står Førere rede. **Me.** Er det nogle af Kannikerne? **Og.** På ingen Måde; de bliver ikke brugt, for at de ikke skal komme bort fra Religionen under selve Udøvelsen af den, og medens de vogte Jomfruen, tænke for lidt på deres egen Jomfruelighed. Kun i det inderste Kapel, som jeg sagde var den hellige Jomfrus Bolig, står der en Kannik ved Altret. **Me.** Hvad skal han? **Og.** Modtage og passe på, hvad Folk giver. **Me.** Giver nogle imod deres Vilje? **Og.** Slet ikke; men nogle Mennesker drives af en Slags from Undseelse til at give noget, når en eller anden står ved Siden af, medens de ingenting vilde give, hvis der ingen Vidner var, eller også giver de adskilligt rigeligere, end de ellers havde tænkt på. **Me.** Ja, det er en almenmenneskelig Svaghed, jeg kender den af Erfaring. **Og.** Nogle er rigtignok den allerhelligste Jomfru så inderligt hengivne, at de lader, som om de lægger en Gave på Altret, medens de samtidig med forbavsende Behændighed stjæler, hvad en anden havde lagt. **Me.** Sæt nu, at der ingen stod ved Siden af, vilde så ikke Jomfruen på Stedet ramme slige Folk med sit Lyn? **Og.** Hvorfor skulde Jomfruen mere gøre det end selve den himmelske Fader, som Folk ikke er bange for at berøve hans Smykker, endog ved Gjennembrud af Kirkens Mur? **Me.** Jeg veed ikke, hvad jeg

¹⁾ Jvfr. A. Listov interessante og oplysende Afhandling: „Til Charakteristisk af katholsk Helgenliv og Helgenglorie“ i Scharlings og Engelstofts Nyt theol. Tidsskr. XI, 325 ff. H. F. R.

mest skal undre mig mest over, disse Menneskers ugudelige Frækhed eller Guds Langmodighed. **Og.** Nå, på den nordre Side er der så en Port, ikke til Kirken, at du veed det, men til den Indhegning, som indeslutter hele Pladsen ved Siden af Kirken, i den er der en ganske lille bitte Dør af den Slags, vi ser i Adelens Porte, således at den, der vil trænge ind, først må vove sine Skinneben og derefter også bøje Hovedet dybt. **Me.** Det vilde vist være farligt at trænge ind til en Fjende gennem sådan en lille Dør. **Og.** Din Formodning er rigtig nok. Føreren fortalte, at i sin Tid var en Ridder på sin Hest kommet gennem den Dør og således sluppen ud af Hænderne på sin Fjende, som var lige i Hælene på ham. Den ulykkelige havde allerede opgivet Håbet om sit Liv; men ved en pludselig Indskydelse bad han så den hellige Jomfru, som var lige i Nærheden, om Redning (hendes Alter havde han nemlig bestemt at flygte til, hvis Porten havde stået åben). Og nu sker det uhørte: på een Gang er hele Ridderen indenfor Kirkens Indhegning, medens den anden står udenfor og raser. **Me.** Og han fik dig til at tro en så vidunderlig Fortælling? **Og.** Ja vist. **Me.** Det maa just ikke have været let, sådan en Filosof som du er. **Og.** Han viste mig i Døren en Kobberplade befæstet med Søm, hvor der var et Billede af den frelste Ridder, og hans Dragt var netop den, som Englænderne dengang brugte den, og som vi også ser på ældre Billeder. Hvis man tør tro dem, har forresten Frisører ikke været i Velten på den Tid, og heller ikke Farvere og Vævere. **Me.** Hvordan det? **Og.** Jo, for han var skægget som en Gedebuk, ja, på hele hans Dragt var der ikke en Rynke, og den sluttede så tæt til Kroppen, at denne selv blev smallere ved Dragtens Stramhed. Så var der en anden Plade med en Gengivelse af Aflukkets Udseende og Størrelse. **Me.** Nu var det Synd at tvivle. **Og.** For den lille Dør var der for neden et Jærnnet, som kun tillod en Mand til Fods at slippe igennem; det sømmede sig nemlig ikke, at en anden Hest trådte på det Sted, som Ridderen først havde indviet til Jomfruen. **Me.** Ja, det er i sin Orden. **Og.** Østen herfor er der et Kapel fuldt af Mærkværdigheder; der begiver jeg mig hen og bliver modtaget af en anden Fører. Efterat vi har bedt et Øjeblik, forevises der os et Led af en

menneskelig Langfinger; jeg kysser den ærbødigt og spørger så, hvis Relikvier det er. „S. Peters“ svarede han. „Apostlens?“ siger jeg. „Ja“ svarer han. Så betragtede jeg Størrelsen af Leddet — det så ud som en Kæmpes — jeg sagde: „Peter må have været meget stor af Væxt.“ Ved disse Ord brast en af Ledsagerne i Latter, hvad jeg rigtignok blev meget ked over; for hvis han havde været stille, vilde Kirkebetjenten ikke have fordulgt os nogetsomhelst af det øvrige. Dog fik vi ham så nogenlunde stillet tilfreds ved at give ham nogle Mark. Foran Kapellet var der en Bygning, som, efter hvad han sagde, på een Gang var blevet flyttet derhen langt borte fra ved Vintertid, medens alt var dækket af Sne. I den er der to Brønde fulde lige til Randen; Kildespringet skal være indviet til den hellige Jomfru; Vandet er overordentligt koldt og virksomt til at helbrede Hoved- og Mavesmerter. **Me.** Hvis koldt Vand helbreder Hoved- og Mavesmerter, vil herefter også Olie slukke Ild. **Og.** Det er et Mirakel, du hører om, kære; hvad mirakuløst var der desuden i, om koldt Vand stillede Tørst? **Me.** Også det, du der siger, er virkelig lidt af et Æventyr. **Og.** De forsikrede, at den Kilde pludselig var sprunget frem af Jorden på Befaling af den allerhelligste Jomfru. Mens jeg omhyggeligt undersøgte alt, spurgte jeg, hvor mange Aar det var, siden det lille Hus var blevet flyttet derhen. „Adskillige Menneskealdrer“ sagde han. „Forresten, siger jeg, vidner Væggene ikke om nogen særlig Ælde.“ Det protesterede han ikke imod. „Heller ikke disse Træsøjler.“ Han benægtede ikke, at de var sat op for nylig, og Sagen talte også selv tydeligt nok. „Så, siger jeg, ser det også ud, som om dette Strå- og Rørmateriale i Taget er temmelig friskt.“ Han samtykkede. „Og heller ikke disse Tværbjelker, siger jeg, eller selve Spærene, der bærer Strået, ser ud til at være anbragt for mange Aar siden“. Det sagde han ja til. Nå, da der så ikke var noget tilbage af Hytten mere, siger jeg: „Hvoraf vides det da sikkert, at dette er den omtalte lille Hytte, der er flyttet langt borte fra?“ **Me.** For Guds Skyld, sig mig, hvorledes redede Kirkebetjenten sig ud af denne Knibe? **Og.** Jo, tænk, han viste os ufortøvet et meget gammelt Bjørneskind, der var sat fast i Spærene, og han spottede næsten vor Lang-

somhed, at vi ikke havde Øje for et så håndgribeligt Bevis. Vi lod os da overbevise og bad om Forladelse for vor langsomme Fatteevne, og så vender vi os til den salige Jomfrus himmelske Mælk. **Me.** Nej, hvor Moderen er Sønnen op ad Dage! Han har efterladt os så meget af sit Blod her på Jorden, og hun så meget Mælk, som det næppe er troligt kan findes hos een enkelt Kvinde med kun eet Barn, selv om Barnet intet havde drukket. **Og.** Ja, det samme indvendes med Hensyn til Herrens Kors, der forevises så mange Steder, både privat og offentligt, at Brudstykkerne, om de samledes sammen, kunde synes en passende Fragt for et Lastskib, og desuagtet bar Herren selv på sit Kors. **Me.** Synes du måske ikke også, at det er vidunderligt? **Og.** Usædvanligt kunde man måske kalde det, men på ingen Måde vidunderligt; thi Herren, som øger disse Ting efter sit Forgodtbefindende, er almægtig. **Me.** Ja, du giver rigtignok en from Fortolkning; men jeg er bange for, at meget af den Art opdigtes for at tjene Penge. **Og.** Jeg tror ikke, Gud vilde tåle det, om nogen spottede ham på den Måde. **Me.** Ja, men når Kirkeranere udplyndrer både Moderen, Sønnen, Faderen og Aanden, rører de sig ikke engang så meget, at de skræmmer Forbryderen enten ved et Nik eller en Lyd. Så stor er Guds Langmodighed. **Og.** Ja, det er sandt; men hør nu videre. Den omtalte Mælk opbevares på Højalteret; midt på dette er Kristus, til højre, på Hæderspladsen, Moderen; Mælken forestiller nemlig Moderen. **Me.** Er den da synlig? **Og.** Indesluttet af Glas, forstår sig. **Me.** Nå, altså flydende. **Og.** Hvad snakker du om flydende? Den er jo flydt ud for 1500 Aar siden. Nej, den er størknet; man skulde tro, det var revet Kridt blandet med Æggehvite. **Me.** Hvorfor foreviser de den ikke åben? **Og.** For at Jomfruens Mælk ikke skal besmittes af Mænds Kys. **Me.** Det har du Ret i; der er vist Folk, som kommer med en Mund, der hverken er ren eller jomfruelig. **Og.** Så snart Foreviseren får Øje på os, løber han til, taget en linned Kjortel på og en Messehagel om Halsen, kaster sig ærbødigt på Knæ, og tilbeder, og rækker os derefter den hellige Mælk til Kys. Her på Altrets nederste Trin kaster vi os også ærbødigt på Knæ, og efter først at have hilst Kristus henvender vi os til Jomfruen

med følgende lille Tale, som jeg havde lavet netop i den Anledning: „Jomfrumoder, som opnåede at amme Himlens og Jordens Herre, din Søn Jesus, med dine Jomfrubryster, vi ønske, at også vi, rensede ved hans Blod, må nå frem til hint lykkelige Barnesind af samme Enfold som Duens, det Sind, som ukendt med Træskhed, Svig og List stadigt begærer den evangeliske Lærdoms Mælk, indtil det når frem til Mands Modenhed, til Kristi Fyldes Mål, han, med hvem du lever i samligt Samfund til al Evighed tilligemed Faderen og den hellige Aand. Amen.“ **Me.** Det var virkelig en from Bøn. Hvad sagde hun til den? **Og.** Det så ud, som de begge samtykkede, om mine Øjne ikke narrede mig; thi det syntes mig, at det gav et lille Sæt i den hellige Mælk, og Hostien („eucharistia“) strålede adskilligt klarere. Imidlertid kom Foreviseren hen til os; han sagde intet, men rakte en lille Tavle frem som den, Opkræverne af Bropenge hos Tyskerne rækker ud. **Me.** Ja, jeg har rigtignok ofte forbandet de Tiggertavler, da jeg rejste gennem Tyskland. **Og.** Vi gav nogle Mark, som han bragte Jomfruen. Så spurgte jeg så høfligt som muligt, af hvilke Beviser han vidste, at det var Jomfruens Mælk (jeg benyttede hertil en Tolk, der var rigtig godt inde i Sproget, en ung Mand med en særdeles indsmigrende Veltalenhed; han hed, om jeg ikke fejler, Robertus Aldrisius). Det var virkelig af from Iver, jeg ønskede at vide dette, forat kunde stoppe Munden på visse ugudelige Mennesker, der plejer at spotte alle disse Ting. Foreviseren tav først med rynkede Bryn; jeg bød da Tolken trænge ind på ham, men endnu mere indsmigrende; ja, det gjorde han rigtignok også således, at, om han med sådanne Ord havde henvendt sig til selve Moderen lige efter Barnets Fødsel, vilde hun ikke have taget ham dem ilde op. Men Foreviseren stirrede på os med stive Øjne, der ligesom gysende forbandede vort gudsbespottelige Ord, og, som om en Guds Aand var over ham, sagde han: „Hvad have I behov at udspørge om dette, når I have den autentiske Tavle?“ Og det så aldeles ud, som om han vilde have kastet os ud som Kættere, hvis vi ikke med nogle Mark havde formildet hans Hidsighed. **Me.** Hvad gjorde I så? **Og.** Vi? Ja hvad tænker du? Vi følte os, som vi var blevet slået med en Knippel

eller ramte af Lynet, og listede os derfra, medens vi ydmygt bad om Forladelse for vor Forvovenhed; således sømmer det sig nemlig overfor det hellige. — Derfra begiver vi os til Kapellet, der husede den hellige Jomfru; på Vejen derhen viser der sig en Omviser af disse her Graabrødre og stirrer på os, som om han undersøgte os; et lille Stykke længere fremme møder vi en anden, der ligeledes betragter os, og så endnu en tredie. **Me.** De havde måske Lyst til at male dig. **Og.** Nej, jeg formodede noget ganske andet. **Me.** Hvad da? **Og.** At en Kirketyv havde ranet en Del af den hellige Jomfrus Pynt, og at Mistanken var rettet mod mig. Efter derfor at have betrådt Kapellet, hilser jeg Jomfrumoderen med følgende lille Bøn: „Du eneste af alle Kvinder, som er Moder og Jomfru tillige, lykkeligste Moder, reneste Jomfru, urene besøge vi dig den rene, vi hilse dig og ære dig, saa godt vi kan, ved vore usle Gaver; din Søn give os at efterligne dit hellige Liv og derved gennem den Helligånds Nåde gøre os værdige til også, åndeligt talt, at undfange den Herre Jesus i vor Sjæls Inderste, og når vi een Gang have undfanget ham, aldrig at miste ham. Amen.“ Samtidig kyssede jeg Altret, lagde nogle Mark på det og gik min Vej. **Me.** Nå, og Jomfruen? Antydede hun ikke ved noget Nik, at hun havde hørt Bønnen? **Og.** Der herskede, som sagt, et usikkert Lys, og hun stod i Mørke på højre Side af Altret; dertil kom endelig, at den første Forevisers Ord havde gjort mig så nedslået, at jeg ikke vovede at se op. **Me.** Din Rejse fik altså just ikke noget glædeligt Udfald? **Og.** Jo, overordentligt glædeligt. **Me.** Du giver mig Modet igen; for, som din Homer siger, Hjærtet sad i Knæene på mig med. **Og.** Efter Frokost gik vi igen hen til Kirken. **Me.** Turde du det? Du var jo mistænkt for Kirkeran. **Og.** Måske, men ikke i mine egne Øjne; den gode Samvittighed kender ikke til Frygt, og jeg droges af Begærlighed efter at se Tavlen, som Foreviseren havde henvist os til. Jeg måtte søge længe, til jeg endelig fandt den; men den sad højt oppe, så der skulde temmelig gode Øjne til at læse den. Mine er nu sådan, at jeg hverken kan siges at se som en Los eller at være helt nærsynet, og mens derfor Aldrisius læste, fulgte jeg ham imidlertid med Øjnene, da jeg heller ikke stolede rigtig på ham i

så vigtig en Sag. **Me.** Forsvandt enhver Tvivl? **Og.** Jeg skammede mig over mig selv, at jeg havde næret en Smule Tvivl, så klart fremstilledes det hele der for mine Øjne, Navn, Sted, Rækkefølge, kort sagt. intet manglede. Der taltes om en Vilhelm fra Paris, som også i andre Retninger var en from Mand, men særlig samvittighedsfuld i at opsøge Helgenrelikvier hele Verden over. Han havde berejst en hel Mængde Lande, hvor han overalt havde gennem søgt Klostre og Kirker, og kom så endelig til Konstantinopel, der virkede nemlig hans Broder som Biskop. Vilhelm beredte sig allerede til at vende hjem, da hans Broder gjorde ham opmærksom på, at der var en Nonne, som havde Jomfrumoderens Mælk; det vilde være en overmåde stor Lykke for ham, sagde han, om han kunde få fat på en Del af den, enten ved Bønner eller for Penge eller ved List; thi alle andre Relikvier, som han hidtil havde samlet, var ingenting imod denne hellige Mælk. Og nu hvilede Vilhelm ikke, før han ved Bønner opnåede Halvdelen af Mælken. Med denne Skat forekom han sig rigere end Kræsus. **Me.** Ja naturligvis, og det var oven i Købet mod al Forventning. **Og.** Han skynder sig lige hjem, men overraskes under Vejs af Sygdom. **Me.** Ak, intet i Menneskelivet er dog varigt eller fuldkomment lykkeligt! **Og.** Da han ser, der er Fare for hans Liv, kalder han hemmeligt en Franskmand, der var den pålideligste af hans Rejsefæller, og lader ham sværge Tavshed: han betror ham Mælken på den Betingelse, at han, om han kommer hjem i god Behold, skal nedlægge Skatten på den hellige Jomfrus Alter; hun dyrkes nemlig i Paris i en ærværdig Kirke, hvorfra hun kan se Seinen løbe forbi på begge Sider, det er, som om Floden selv i Ærbødighed viger til Side for Jomfruens Guddomsmagt. Men lad mig fatte mig i Korthed: efter Vilhelms Begravelse iler den anden videre, men bliver også syg, og da han ikke venter at leve, overgiver han Mælken til en Englænder blandt sine Ledsagere, men først efter indstændig at have besvoret ham om at gøre, hvad han selv skulde have gjort. Så dør han, og den anden tager Mælken og nedlægger den på Altret i Nærværelse af Stedets Kanniker, der den Gang kaldtes regulære, som de endnu er hos S. Geneviève, og af dem opnår han Halvdelen af Mælken; den bragte han til Eng-

land og endelig, efter den hellig Aands Indskydelse, til Byen ved Havet. **Me.** Der er rigtignok en god Sammenhæng i denne Fortælling! **Og.** Ja, men for at de ikke skulde være mindste Tvivl tilbage, stod der ved Siden af skrevet Navnene på de dertil berettigede Biskopper, som tillagde dem, der valfartede til Mælken — forudsat at de overrakte en lille Gave — så lang en Aflad efter Døden, som det stod i deres Magt at give. **Me.** Hvor lang? **Og.** 40 Dage. **Me.** Er der også Dage i de dødes Rige? **Og.** I hvert Fald er der Tid. **Me.** Når de nu først engang får givet hele deres Beholdning ud, så har de altså ikke mere at give? **Og.** Jo, vist så, for hvad de giver, strømmer efterhånden til påny, ganske modsat hvad der finder Sted med Danaidernes Kar: det fyldes jo uafbrudt og er dog stadig tomt. Men af det her omtalte Forråd kan de stadig øse, uden at der derfor er mindre i Karret. **Me.** Hvis de skænker 100000 Mennesker 40 Dage, får så hver enkelt lige meget? **Og.** Ja. **Me.** Og hvis de, der før Frokost har fået 40, igen ved Middagstid krævede 40, vilde der så være noget at give af? **Og.** Jo, oven i Købet til 10 Gange i Timen. **Me.** Bare jeg havde sådan en Pengekasse hjemme, jeg skulde kun ønske 3 Mark, når de bare vilde yngle på den Måde. **Og.** Ønsk hellere at blive helt til Guld, du får dog lige meget for det. Men jeg vender tilbage til min Fortælling. Der tilføjedes også følgende Bevis, der vidnede om en virkelig from Oprigtighed, at nemlig den Mælk, der forevistes som Jomfruens på adskillige andre Steder, ganske vist burde æres rigtig meget, men at denne var mere ærværdig end de andre Steders, fordi deres var blevet skrabet af Stene, hvorimod denne var strømmet lige fra Jomfruens Bryster. **Me.** Hvoraf vidstes det? **Og.** Det havde Jomfruen i Konstantinopel, som havde givet Mælken, fortalt. **Me.** Og hun havde det måske fra S. Bernhard? **Og.** Ja, det tror jeg nok. **Me.** I hans høje Alder faldt det jo i hans Lod at smage Mælk fra det samme Bryst, som Jesus diede i sin Barndom — hvorfor det undrer mig, at han ikke snarere kaldes „Mælkemund“ end „Honningmund“. Men hvorledes kan man kalde noget Jomfruens Mælk, når det ikke er strømmet fra hendes Bryster? **Og.** Det er det også; men det opfangedes

af Stenen, hvor hun netop sad og gav Bryst, og størknede, og så er den efter Guds Vilje blevet således mangfoldiggjort.

— — — —

Paa lignende Maade fortsættes Samtalen endnu længe. Men dette maa være nok til at vise, hvorledes den blinde Tro paa de i Tusindtal allevegne ophobede — faa virkelige, mange forfalskede eller indbildte — Helgenlevninger rokkedes, og Vejen banedes for en sundere og sandere Tro. — Dialogen sluttet paa følgende Maade:

Og. Men hør du, kribler det ikke i dig efter at gå på disse Pilegrimsrejser? **Me.** Det kommer måske, når du får din Beretning færdig; som jeg foreløbig har det, er det mig nok at gå den romerske Runde („stationes Romanæ“). **Og.** Romersk? Du har jo aldrig set Rom. **Me.** Nu skal du høre. Jeg spadserer omkring i Huset således: jeg går ind i Stuen og tager Vare på mine Døtres Blufærdighed; herfra ind i Værkstedet, hvor jeg ser på, hvad Svendene og Pigerne bestiller; derfra til Køkkenet og kigger omkring, om der trænges til Formaning, og således videre fra Sted til Sted og iagttager, hvad Børnene og hvad Konen bestiller, vågende over, at alt går, som det skal. Det er min romerske Runde. **Og.** Ja, men det vilde S. Jakob besørge for dig. **Me.** Biblen foreskriver, at jeg selv skal sørge for det. At jeg skal betro Helgener det, har jeg ingen Steds set foreskrevet.
